

Wojciech Górlaski

"Zarządzenia posynodalne Biskupa Łomżyńskiego. Zarządzenia. Dekrety. Instrukcje. Statuty. Regulaminy",
(red.) T. Śliwowski, S. Gawryś, J. Krupka, Łomża 2011 : [recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 55/3, 191-196

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Odpowiadając na współczesne wyzwania duszpasterskie oraz wytyczając młodej diecezji drogę ku przyszłości, synod toruński – zgodnie z życzeniem jej biskupa – będzie niewątpliwie „ożywiał ducha nowej ewangelizacji”¹³, wnosząc w to dzieło pokaźny wkład.

ks. Wojciech Góralski

Zarządzenia posynodalne Biskupa Łomżyńskiego. Zarządzenia. Dekrety. Instrukcje. Statuty. Regulaminy, Łomżyńska Kuria Diecezjalna, (red.) ks. T. Śliwowski, ks. S. Gawryś, ks. J. Krupka, Łomża 2011, ss. 331.

Zainicjowany przez biskupa Juliusza Paetza w 1995 roku, a zakończony w 2005 roku przez biskupa Stanisława Stefanka pierwszy synod łomżyński, stanowiący zbiór prawa partykularnego diecezji łomżyńskiej¹⁴, doczekał się w 2011 roku uzupełnienia w formie odrębnego zbioru aktów prawnych wydanych przez biskupa łomżyńskiego Stanisława Stefanka. Uzupełnienie to stanowi realizację dekretu biskupa łomżyńskiego, wydanego 28 października 2005 roku, na zakończenie wspomnianego synodu, kiedy to została ustanowiona 23. osobowa Komisja Posynodalna, której zadaniem było przygotowanie projektów zarządzeń i instrukcji, poprzez które dokonywałaby się realizacja postanowień synodalnych¹⁵. Jak stwierdza biskup łomżyński w swoim „Słowie” do „Zarządzeń posynodalnych”, owocem kilkuletniej pracy tego gremium stały się liczne akty prawne (różnej rangi), które – po zatwierdzeniu – promulgował tenże biskup diecezjalny.

Na całość zbioru składa się: 13 zarządzeń, 10 dekretów, 8 instrukcji, 22 statuty, 13 regulaminów; dodatkowo zamieszczono dwa dokumenty

¹³ Biskup toruński, *List pasterski w sprawie pierwszego synodu diecezji toruńskiej*, w: *Uchwały pierwszego synodu diecezji toruńskiej*, jw., s. 498.

¹⁴ *I Synod diecezji łomżyńskiej 1995-2005. Prawo partykularne Kościoła Łomżyńskiego*, (red) ks. L. BRZOSTOWSKI, ks. T. ŚLIWOWSKI, ks. TADEUSZ BRONAKOWSKI, ks. W. BIAŁCZAK, Łomża 2005, ss. 336.

¹⁵ Biskup Łomżyński (Stanisław Stefanek), *Dekret powołujący Komisję Posynodalną* (28.10.2005), w: *I Synod diecezji łomżyńskiej 1995-2005*, jw., s. 7-8.

Konferencji Episkopatu Polski (Normy dotyczące występowania duchownych i osób zakonnych oraz przekazywania nauki chrześcijańskiej w audycjach radiowych i telewizyjnych z 11-12 czerwca 2004 roku oraz Wskazania Komisji Episkopatu Polski ds. Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego dotyczące fotografowania i filmowania podczas celebracji liturgii z 5 grudnia 1994 roku).

Na wstępie nasuwa się uwaga dotycząca samego tytułu prezentowanego zbioru: skoro brzmi on „Zarządzenia”, a *de facto* poza „zarządzeniami” pomieszczono tam również dekryty, instrukcje, statuty i regulaminy, to tytuł ten jest nieadekwatny w stosunku do zawartości książki. Bardziej właściwy byłby tytuł następujący „Posynodalne akty prawne Biskupa Łomżyńskiego” albo „Ustawodawstwo posynodalne Biskupa Łomżyńskiego”. Poza tym wolno zauważyć, iż dokumenty objęte nazwą „zarządzenia” (w liczbie trzynastu) są *de facto* dekretami.

Wśród „zarządzeń”¹⁶ na szczególną uwagę zasługują następujące: „w sprawie stałej formacji kapłanów w Diecezji Łomżyńskiej” (odpowiada za tę formację aż 8 podmiotów; czy nie należało wspomnieć o koordynatorze?; czy synod może „ustalić” wiek emerytalny dla dziekana na 70 lat?); „w sprawie przekazywania parafii nowemu proboszczowi lub administratorowi” (niejasno określono sposób kanonicznego objęcia urzędu przez proboszcza; cenne jest zamieszczenie wzoru tzw. protokołu zdawczo-odbiorczego); „Zasady funkcjonowania i formacji służby liturgicznej” (bardzo szczegółowo określono zadania w obrębie poszczególnych stopni i posług służby liturgicznej); „dotyczące Diecezjalnej Szkoły Animatora w przygotowaniu do sakramentu bierzmowania” (wielce pożyteczna pomoc duszpasterza w parafii w osobach dostatecznej liczby animatorów w stosunku do małych grup kandydatów do bierzmowania). Poza wymienionym, w zbiorze znalazły się zarządzenia odnoszące się do: obowiązków i praw dziekanów; rekolekcji kapłańskich; uposażenia i zobowiązań finansowych kapłanów; mszy św. odprawianych z ofiar złożonych na tacę w czasie pogrzebu; prowadzenia księgi intencji mszy św. pogrzebowych przekazanych do odprawienia

¹⁶ Zob. *Tamże*, s. 9-56.

poza parafią; testamentu kapłanów; niesienia pomocy księżom z problemem alkoholowym; misji kanonicznej do nauczania religii; księgi katechetycznej.

W rządzie „dekretów”¹⁷ uwagę czytelnika przyciąga m.in. „Dekret powołujący Studium Proboszczowskie w Diecezji Łomżyńskiej” (wraz z aneksem), którego celem jest przygotowanie kapłanów (po 10 latach święceń) do urzędu proboszczowskiego. Obejmuje ono trzy lata (w każdym roku odbywa się 5 spotkań) i kończy się egzaminem. Godny odnotowania jest także „Dekret ustanawiający Radę Stałą ds. Życia Konsekrowanego w Diecezji Łomżyńskiej”, który to organ, złożony z przedstawicieli życia konsekrowanego, przedstawia biskupowi diecezjalnemu sugestie dotyczące problemów związanych z realizacją zadań duszpasterskich powierzonych instytutom życia konsekrowanego, przygotowuje i organizuje spotkania biskupa łomżyńskiego z przełożonymi domów zakonnych, organizuje miesięczne dni skupienia sióstr zakonnych oraz organizuje Dni Życia Konsekrowanego (2 lutego). Warto także wspomnieć o dekretach dotyczących powołania Funduszu Obrony Życia Diecezji Łomżyńskiej, powołania Ośrodka Adopcyjno-Opiekuńczego Diecezji Łomżyńskiej, ustanowienia Funduszu Duszpasterstwa Młodzieży czy powołania Papieskiego Dzieła Nowego Tysiąclecia Diecezji Łomżyńskiej. Biskup łomżyński dokładnie uregulował także sprawę dnia wolnego dla duszpasterzy, a także sprawę urlopów wypoczynkowych kapłanów (czy jasna jest dyspozycja dotycząca opuszczenia przez proboszcza parafii na ponad tydzień – kan. 533 § 2 KPK?) oraz sprawę prywatnych wyjazdów kapłanów za granicę.

Gdy chodzi z kolei o instrukcje, to dotyczą one: kanonicznej wizytacji pasterskiej (gros czynności przedwizytacyjnych podejmuje dwóch przedstawicieli biskupa diecezjalnego; czy potrzebne było przytoczenie obszernego fragmentu adhortacji apostolskiej Jana Pawła II *Pastores gregis?*); prowadzenia kancelarii parafialnej (bardzo szczegółowe dyspozycje, co należy przyjąć z uznaniem)¹⁸; ochrony zabytków i budow-

¹⁷ Zob. *Tamże*, s. 57-67.

¹⁸ Zob. *Tamże*, s. 72-82.

nictwa sakralnego; odprawiania mszy św. wieczornych na rozpoczęcie niedzieli i uroczystości obowiązujących (słusznie zwrócono uwagę na stosowanie wówczas formularza z niedzieli lub uroczystości); posług duszpasterskich diakonów Wyższego Seminarium Duchownego (miesięczna posługa pastoralno-katechetyczna we wrześniu w wybranych parafiach diecezji; udział w ćwiczeniach z teologii pastoralnej w wymiarze dwóch godzin tygodniowo w seminarium; posługa pastoralno-katechetyczna w okresie Wielkiego Postu w wymiarze pięciu godzin pobytu trzydniowego w parafii); przygotowania i przeżywania prymicji kapłańskich (instrukcja ta zasługuje na upowszechnienie także w innych diecezjach, nadaje bowiem tej uroczystości właściwy kształt); w sprawie pogrzebu dzieci zmarłych przed urodzeniem (określono tutaj szczegółowo przebieg poszczególnych stacji obrzędu pogrzebowego, a stosowaną praktykę tzw. pokropku nakazano zastąpić obrzędami przewidzianymi przez „Obrzędy pogrzebu dostosowane do zwyczajów diecezji polskich, wyd. 2, Katowice 1999, s. 143); funkcjonowania kaplic pogrzebowych w pozaparafialnych domach pogrzebowych.

W „Zarządzeniach posynodalnych” znalazło się następnie 21 statutów następujących jednostek: Rady Kapłańskiej i Kolegium Konsultatorów; Kapituły Katedralnej; Kapituły Kolegiackiej w Myszyńcu; Funduszu Wzajemnej Pomocy Kapłańskiej; Domu Księża Emerytów; Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej; Parafialnej Rady Duszpasterskiej; Diecezjalnej Rady ds. Ekonomicznych; Parafialnej Rady ds. Ekonomicznych; Diecezjalnej Rady Katechetycznej; Dzieła Wspierania Powołań; Wyższego Seminarium Duchownego; Funduszu Obrony Życia; Diecezjalnego Radia „Nadzieja”; Studium Organistowskiego; Rady Ruchów i Stowarzyszeń Katolickich; Akcji Katolickiej; Stowarzyszenia Rodzin Katolickich; Bursy Szkolnej dla młodzieży męskiej im. Kard. S. Wyszyńskiego; Caritas Diecezjalnej. „Caritas Bliźnim”; Parafialnego Zespołu Caritas. Jak widać, uregulowano w ten sposób status prawny szeregu znaczących w diecezji organów i instytucji. Regulacje te są bardzo szczegółowe, a poszczególne postanowienia jasno sformułowane. Na uwagę zasługuje m.in. statut Wyższego Seminarium Duchownego,

statut Diecezjalnego Radia „Nadzieja”, statut Akcji Katolickiej oraz statut Katolickiej Bursy Szkolnej dla młodzieży męskiej (szkół ponadgimnazjalnych).

W dziele „Regulaminy” zawarty zostało 13 regulaminów następujących instytucji: Kurii Diecezjalnej; Sądu Biskupiego; Wyższego Seminarium Duchownego; wyborów do Rady Kapłańskiej; Domu Księży Emerytów; Parafialnej Rady Katechetycznej; Papieskiego Dzieła Nowego Tysiąclecia; Funduszu Duszpasterstwa Młodzieży; organistów; kościelnych-zakrystianów; Katolickiego Ośrodka Adopcyjno-Opiekunczego, Katolickiej Bursy Szkolnej dla Młodzieży Męskiej im. Kard. Stefana Wyszyńskiego; Szkolnego Koła Caritas. Uwagę czytelnika zatrzymuje m.in. dobrze skonstruowany Regulamin Kurii Diecezjalnej, podobnie jak Regulamin Sądu Biskupiego czy Regulamin Wyższego Seminarium Duchownego. W odniesieniu do instytucji mających zarówno statut, jak i regulamin należy dostrzec właściwe sytuowanie materii statutowej i regulaminowej, co niekiedy nastęrcza wiele trudności.

„Zarządzenia posynodalne” znamionuje odnoszenie się do jednoznacznych przepisów obowiązującego KPK oraz postanowień Konferencji Episkopatu Polski, a niejednokrotnie również do dyspozycji prawa polskiego. Znamienne jest także nawiązywanie do generalnych sformułowań statutów I synodu diecezjalnego, dzięki czemu dostrzega się integralnie powiązanie „zarządzeń” z regulacjami synodalnymi.

Żmudną pracę Komisji Posynodalnej, która sukcesywnie przygotowała biskupowi łomżyńskiemu projekty tak znaczących aktów prawnych (promulgowanych na łamach organu urzędowego), uzupełniających wspomniany synod, należy ocenić bardzo pozytywnie, podobnie jak samą inicjatywę ujęcia ich w jeden zbiór starannie wydany przez Kurię Diecezjalną. Ważne jest i to, że słowa pasterza Kościoła łomżyńskiego zawarte w dekreście promulgującym statuty synodu: „Będą one [szczegółowe zarządzenia i instrukcje stanowiące realizację statutów synodalnych – W. G.] zamieszczane na bieżąco w diecezjalnym piśmie urzędowym *Łomżyńskie Wiadomości Diecezjalne*, a następnie w całości zostaną opublikowane w odrębnym tomie jako Zarządzenia Posynodal-

ne Biskupa Łomżyńskiego”¹⁹ zostały w pełni urzeczywistnione. Świadczy to o tym, że zakończony w 2005 roku synod łomżyński nie poszedł w niepamięć...

Na kanwie „Zarządzeń posynodalnych Biskupa Łomżyńskiego” rodzi się pewna refleksja. W dobie odbywania przez poszczególne diecezje synodów diecezjalnych usiłuje się – z różnym powodzeniem – kodyfikować prawo diecezjalne, nie wspominając o zamieszczeniu niekiedy w uchwałach synodalnych również treści pozanormatywnych, sprowadzających się na ogół do parafrazowania (czy rozwijania) nauki Soboru Watykańskiego II. Mając jednak na uwadze wspomniane prawo partykularne skodyfikowane na synodzie diecezjalnym, które z biegiem lat wymaga weryfikacji, można pytać: czy należy inicjować kolejny synod, który by służył owej weryfikacji (a tym samym i kodyfikacji), czy też – unikając sztucznego przedsięwzięcia synodalnego – nie dokonać jedynie zwykłego uzupełnienia norm synodu promulgowanymi w międzyczasie aktami prawnymi biskupa diecezjalnego poprzez wydanie ich w specjalnym zbiorze?

Wydaje się, że w poszukiwaniu właściwej odpowiedzi na to pytanie droga wybrana przez biskupa łomżyńskiego godna jest uwagi.

ks. Wojciech Góralski

¹⁹ *I Synod diecezji łomżyńskiej 1995-2005*, jw., s. 9.